

Dołęga, Józef M.

Antropologiczne aspekty w pielgrzymim nauczaniu Jana Pawła II

Studia Teologiczne 2, 293-296

1984

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nowym prawie nauki o Kościele jako wspólnocie. Uwzględniając krytykę nowego Kodeksu na zakończenie mówca stwierdził, że „... z tym Kodeksem da się żyć”.

Drugi z kolei referat na temat *Nowe prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego (wstępne refleksje)* przedstawił ks. prof. dr hab. Marian Żurowski z ATK. Ks. Profesor omówił miejsce prawa małżeńskiego w nowym Kodeksie, definicję małżeństwa według tego prawa, przeszkody małżeńskie, zgodę małżeńską, kanoniczną formę zawarcia małżeństwa, zagadnienie małżeństw mieszanych oraz problem separacji małżonków.

Po tych referatach rozpoczęła się dyskusja, w której uczestników interesowały zasadnicze nurty zmian w nowym prawie kościelnym, a szczególnie modyfikacje w prawie małżeńskim. Często wracano do zagadnień mających związek z ekumenizmem i niewiarą, dając wyraz aprobaty rozwiązaniom pozytywnym. Po dyskusji ks. bp Ordynariusz zaprosił wszystkich uczestników na obiad do swojego domu.

Trzeci wykład zatytułowany *Zarządzanie diecezją w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego* wygłosił Ks. prof. dr hab. Marian Fąka z Poznania. Mówca zapoznał audytorium z prawami i obowiązkami biskupa diecezjalnego oraz z urzędami i instytucjami w ramach Kurii i diecezji według nowego prawa kanonicznego. Po referacie dalej kontynuowano poruszoną problematykę w dyskusji, często nawiązując też do referatów wcześniejszych.

Na zakończenie ks. bp J. Paetz złożył serdeczne podziękowanie za udział w symposium wszystkim księżom profesorom i uczestnikom oraz mocno podkreślił potrzebę podobnych spotkań.

KS. JÓZEF M. DOŁĘGA

ANTROPOLOGICZNE ASPEKTY W PIELGRZYMIM NAUCZANIU JANA PAWŁA II

W dniach 18 XII 1983 r. i 15 I 1984 r. odbyło się symposium, zorganizowane przez ks. dra Józefa M. Dołęgę i alumnów drugiego roku, na temat aspektów antropologicznych w pielgrzymim nauczaniu Jana Pawła II. Uczestników symposium powitał ks. prefekt Jerzy Abramowicz, który podkreślił znaczenie tego symposium, z racji na pogłębianie naszej świadomości na temat działalności papieża Jana Pawła II w Kościele powszechnym.

Inicjator symposium J. M. Dołęga, w zagajeniu spotkania, podkreślił podstawowe aspekty antropologiczne w pielgrzymim nauczaniu Jana Pawła II. Do tych aspektów zaliczył zagadnienie człowieka jako osoby, problem rodziny i narodu oraz zagadnienie kultury ze szczególnym uwzględnieniem takich wartości, jak: prawda, godność człowieka, praca i spokój.

Wprowadzenia formalnego do symposium dokonał Andrzej Równy, podkreślając znaczenie idei zawartych w pielgrzymim nauczaniu Jana Pawła II, które powinny stać się podstawą naszej refleksji nad człowiekiem i jego misją w świecie.

Przebieg pielgrzymki do Meksyku zreferował Krzysztof Ogrodnik, który zaznaczył w szczególny sposób znaczenie tej pielgrzymki w całym

posługiwaniu Jana Pawła II. Treść przemówień koncentrowała się wokół takich wartości, jak: pokój, godność człowieka, jedność Kościoła, wartość każdej osoby ludzkiej, wartość cierpienia. Podróż ta była konfrontacją nauki i stanowiska Papieża ze współczesnymi problemami Kościoła w Meksyku.

Pierwszą pielgrzymkę do Polski Jana Pawła II przedstawił Grzegorz Zwierzyński, który zaakcentował cel podróży oraz treść przemówień, w których znalazły się wszystkie aspekty antropologiczne, wspomniane we wstępie tego sprawozdania, a więc: problem osoby ludzkiej i wiary; zagadnienie rodziny i narodu; sprawy związane z kulturą i tradycją; zagadnienia dotyczące życia narodu i Kościoła.

Andrzej Kwaterski zaprezentował przebieg podróży Jana Pawła II do Irlandii, ukazując bogatą tradycję chrześcijańską tego narodu i jego ogromny wkład w dzieło misji katolickich w Kościele oraz podkreślił współczesną tragedię narodu, ukazując wypowiedzi Papieża, w których akcentował świadectwo pokoju, miłości i wiary, przedstawiając chrześcijaństwo, w którym można prowadzić szlachetną walkę o sprawiedliwość.

Drugim etapem tej podróży Papieża były Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Zdzisław Dylnicki w swojej wypowiedzi zaznaczył pluralistyczny charakter społeczeństwa amerykańskiego oraz zróżnicowanie religii i wyznań chrześcijańskich. Dlatego wiele spotkań z Papieżem miało wydźwięk ekumeniczny. Wypowiedź Pielgrzyma z Rzymu w ONZ nacechowana była troską o człowieka w świecie współczesnym i o realizację Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Natomiast spotkanie z Episkopatem na konferencji w Chicago miało na celu umocnienie Kościoła Katolickiego w wierze, miłości i nadziei.

W szczególny sposób aspekt ekumeniczny wystąpił w podróży do Turcji. Kazimierz Wędołowski zaakcentował w odczycie troskę Jana Pawła II o rozwój i rozwiązywanie zagadnień ekumenicznych, o dialog między chrześcijanami i muzułmanami oraz podkreślił znaczenie spotkania Ojca Świętego z Patriarchą Dymitrossem I.

Afryka, to następny kontynent odwiedzin Jana Pawła II. Podróż do pięciu krajów Afryki referował Jerzy Kruszewski, uwypuklając główne problemy tego rejonu świata, a mianowicie: głód, nędzę, rasizm, wyzysk oraz potrzeby Kościoła afrykańskiego.

Roland Kulik opracował podróż Papieża do Francji, ale z racji choroby nie mógł zaprezentować.

Podróż do Republiki Federalnej Niemiec podjęta była z okazji 700 rocznicy śmierci Alberta Wielkiego, a jednocześnie do ojczyzny Marcina Lutra. Jerzy Fidura ukazał te momenty z pielgrzymki Jana Pawła II do RFN, które dotyczyły zagadnień Kościoła Katolickiego i zagadnień ekumenicznych, związanych w tym przypadku z wyznaniem chrześcijańskimi.

Brazylia była następnym krajem odwiedzin Jana Pawła II. Bogatą kulturę, warunki społeczno-gospodarcze i religijne przedstawił Jarosław Myszkowski, jako tło wystąpień papieskich. W tym kontekście można lepiej zrozumieć poruszane w przemówieniu przez Papieża zagadnienia, a mianowicie: problem wielkiego zróżnicowania społecznego, problem działalności Kościoła i zdynamizowania tej działalności we wszystkich grupach społecznych. Papież spotkał się z robotnikami, rolnikami, Indianami, chorymi na trąd, z więźniami.

Pierwsza podróż Jana Pawła II na Daleki Wschód została zaprezen-

towana przez Jana Zdancewicza i Henryka Dąbrowskiego. Na Filipinach Ojciec Święty w wypowiedziach swoich poruszył problemy rodziny, wychowania młodzieży, ludzi pracy, pokoju międzynarodowego, ekumenizmu. Dokonał beatyfikacji 16 męczenników. W Japonii Ojciec Święty zaapelował o pokój międzynarodowy i dał wyraz szacunku męczennikom za wiarę w okresie prześladowania chrześcijan.

W czasie drugiej podróży do Afryki Zachodniej, Ojciec Święty odwiedził cztery kraje. Paweł Sobotka podkreślił w wypowiedziach Papieża troskę Jego o jedność, pokój, miłość i sprawiedliwość oraz zaznaczył, że podróż ta była nie tylko podróżą apostolską, ale misyjną.

Podróż dziękczynna — to pielgrzymka do Fatimy w Portugalii. Przedstawił ją Artur Gawrychowski, który zaakcentował w szczególny sposób aspekt dziękczynny tej podróży za uratowane życie oraz spotkania Ojca Świętego z siostrą Łucją.

Na tej relacji zakończono pierwszą część sympozjum i zaproszono słuchaczy na 15 I 1984 r. na dalszy ciąg sprawozdawczy i dyskusję.

Remigiusz Krajewski i Andrzej Godlewski przedstawili podróż Jana Pawła II do Wielkiej Brytanii i Argentyny. W szczególny sposób prelegenci podkreślili to, że podróż ta była modlitwą o pokój między skłóconymi narodami oraz miała wyraźny akcent ekumeniczny, który przejawiał się w spotkaniu ekumenicznym w Katedrze w Cantenbury.

Podróż Papieża do Szwajcarii na zaproszenie Międzynarodowej Organizacji Pracy zaprezentował Jarosław Sokołowski, który podkreślił, że jest to następne wystąpienie Ojca Świętego na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych (wystąpienia Papieża w ONZ — New York, FAO — Rzym, UNESCO — Paryż). Jan Paweł II podkreślił w swojej wypowiedzi, w szczególny sposób, znaczenie i sens pracy ludzkiej w świecie współczesnym oraz zaapelował o jedność i braterstwo ludzi pracy.

Z okazji 600-tnej rocznicy śmierci św. Teresy Jan Paweł II odwiedził Hiszpanię. Podróż tę przedstawił Tadeusz Bielski, podkreślając znaczenie dorobku św. Teresy w rozwój duchowy Kościoła, oraz wskazał na kryzys religijny w Europie, który może być przewyciężony przez wiarę i rozwój wartości duchowych.

Kazimierz Mikołajczyk przedstawił podróż Ojca Świętego do Ameryki Środkowej, uwypuklając jej specjalną atmosferę i czas. Była to podróż — modlitwa, o pokój w tym rejonie świata i o umocnienie wiernych w wierze.

Druga podróż Papieża do Polski została przedstawiona przez Andrzeja Karwowskiego, który zaakcentował jej znaczenie dla obchodów Roku Jubileuszowego Częstochowy, dla umocnienia nadziei Polaków i utwierdzenia wiary w narodzie, mieszkającym na prastarych ziemiach polskich, oraz pobudzenia narodu do odnowy życia religijnego i społecznego.

Jan Tyszka przedstawił pielgrzymkę Jana Pawła II do Lourdes we Francji, ukazując w swoim sprawozdaniu wartość modlitwy za cierpiących i prześladowanych.

Podróż do Austrii zaprezentował Zbigniew Kuczewski, który podkreślił w wypowiedziach Ojca Świętego nadzieję na odnowę ducha Europy, którą upatruje w Krzyżu Świętym i w wartościach, jakie tkwią w kulturze chrześcijańsko-europejskiej. Wyrazem tego były nieszpory europejskie i spotkanie ekumeniczne. W ostatnim dniu podróży Jan Paweł II wziął udział w uroczystościach związanych z 300-tną rocznicą zwycięstwa pod Wiedniem Jana III Sobieskiego.

Dobłą ilustracją do podróży apostołskich Jana Pawła II były wykonane przez Tadeusza Andruszewskiego, Krzysztofa Goska, Sławomira Gordeckiego mapy i wystawa publikacji związanych z podróżami papieskimi. Sprawozdawcą sympozjum był Paweł Sobotka.

Sympozjum miało charakter przede wszystkim informacyjno-dydaktyczny. Prelegenci, ukazując w skrócie kulturę, warunki społeczno-gospodarcze, religijne, geograficzne — umożliwili słuchaczom lepsze zrozumienie pracy Kościoła w poszczególnych narodach oraz znaczenie podróży apostołskich Ojca Świętego Jana Pawła II.

KS. JAN NIECIECKI

ANTONI HERLICZKA, MALARZ BIAŁOSTOCKI Z XVIII WIEKU

Referat wygłoszony w dniu 23 II 1984 r. na seminarium historii sztuki nożożytnej prowadzonym przez prof. dra hab. Antoniego Maślińskiego na KUL.

Będę mówił o artyście, którego biogramy kończą się takimi mniej więcej słowami: żadnych prac nie zidentyfikowano. Dzięki poszukiwaniom archiwalnym Jana Glinki, Elżbiety Żyłko, Stanisława Szymańskiego, Zuzanny Prószyńskiej oraz pojedynczym wypisom Zygmunta Batowskiego, Stanisława Dąbrowskiego, Euzebiusza Łopacińskiego i Andrzeja Ryszkiewicza,* można było z grubsza odtworzyć suche fakty z życiorysu malarza. Wszelkie jednak oceny jego twórczości, ustalanie proveniencji i charakterystyki artystycznej działalności (S. Szymański), zawieszono były w próżni. Białostockie środowisko historyków sztuki łączy na ogół z A. Herliczką malowidło nad kominkiem na starej plebanii farnej w Białymstoku. Czyni to prawdopodobnie za E. Żyłko, która w swej monografii mecenatu artystycznego Jana Klemensa i Izabeli Branickich uważa tego właśnie malarza za twórcę obrazu nad kominkiem, jednak zdaniem jej, gruntownie później przemalowanego. Z. Prószyńska dopuszcza możliwość identyczności A. Herliczki z malarzem Irlickim, twórcą części malowideł ściennych w łazienkowskich Myślewicach. Powyższych domniemań, znanych zresztą nielicznemu gronu historyków sztuki, nie weryfikowano ani też nie wyciągano z nich żadnych dalszych wniosków.

Blizsze zajęcie się zagadnieniem mecenatu Jana Klemensa Branickiego przy okazji pisania pracy magisterskiej o fundowanym przez tegoż magnata wystroju snycerskim świątyni białostockiej, dobra znajomość

* Archiwum ODZ Warszawa, Teki Jana Glinki, Tezi Euzebiusza Łopacińskiego; Archiwum PAN Warszawa, III-2, Zespół Zygmunta Batowskiego; E. Żyłko, *Mecenat artystyczny hetmana Jana Klemensa Branickiego i Elżbiety z Poniatowskich Branickiej* (ca 1709—1809), Warszawa 1963, mps; S. Szymański, *Antoni Jiann Herliczka, czeski malarz XVIII stulecia w Białymstoku*, *Rocznik Białostocki*, 3 (1962) s. 365—395; tenże, *J. W. Neunhertz, jego zapomniane prace i nieznanne o nim wiadomości*, *BHS*, 22 (1960) nr 3 s. 291—295; Z. Prószyńska, *Herliczką*, *W: Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 3, Wrocław 1979, s. 52—53; S. Dąbrowski, *Artyści dworscy XVIII w.*, *BHS*, 6 (1937) nr 3/4 s. 341—343; wypis A. Ryszkiewicza na podstawie: Z. Prószyńska, dz. cyt.